

SAVIVERTĖS REIKŠMĖ SUAUGUSIOJO PRIERAISUMO IR DEPRESIŠKUMO SĄSAJOMS

Birutė Balsevičienė¹, Liuda Šinkariova

Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuva

Santrauka. Mokslinė problema, tikslas. Paskutiniaus dešimtmečiais dažnai nagrinėjamas suaugusiųjų prieraišumo fenomenas ir jo problematika. Užsienio autoriai pastebi, kad šis fenomenas yra reikšmingai susijęs su emociniais sunkumais ar psichopatologija. Tačiau naujausi tyrimai rodo, jog vien prieraišumo ir emocinių sunkumų sąsąjį nagrinėjimas nėra tikslingas – svarbiau nagrinėti prieraišumo, emocinių sunkumų ir kitų kintamųjų sąsąjį modelius. Šio tyrimo tikslas – nustatyti savivertės įtaką suaugusiųjų prieraišumo ir depresiškumo sąsąjoms. **Metodikos:** K. Brennano ir kt. (1998) suaugusiųjų prieraišumo skalė, W. W. K. Zungo depresijos skalė ir M. Rosenbergo savivertės skalė. **Tiriamieji.** Buvo ištirti 139 asmenys, iš jų 97 (69,8 %) moterys ir 42 (30,2 %) vyrai. Tiriamųjų amžiaus vidurkis $39,58 \pm 10,97$. **Rezultatai, išvados.** Tyrimo rezultatai parodė, kad daugiausia tiriamųjų yra baimingojo vengiančiojo tipo – 33,1 %, vengiančiojo – 26,6 %, saugiojo ir neramiojo tipo – po 20,1 %. Analizuojant savivertės, depresiškumo ir prieraišumo tipo sąsąjas nustatyta: žemiausia savivertė – baimingojo vengiančiojo prieraišumo tipo tiriamųjų; stipriausiai depresiškumą patiria baimingojo vengiančiojo prieraišumo tipo ir žemesnės savivertės tiriamieji. Naudojant *General Linear Model* (GLM) kovariacinę analizę nustatyta: savivertė turi įtakos prieraišumo ir depresiškumo sąsąjoms (savivertė paaiškina 34,7 % depresiškumo ir prieraišumo sąsąjį dispersijos). Tačiau kai savivertės įtaka pašalinama, prieraišumo ir depresiškumo sąsąjos tampa statistiškai nebereikšmingos.

Pagrindiniai žodžiai: suaugusiųjų prieraišumas, depresiškumas, savivertė.

ĮVADAS

Psichologijoje dažnai nagrinėjamas emocinės būsenos bei mąstymo sąsąjos. Vienu atveju teigiama, kad mąstymas priklauso nuo asmens

¹ Susirašinėjimui: Vytauto Didžiojo universitetas, Socialinių mokslų fakultetas, Teorinės psichologijos katedra, K. Donelaičio g. 52, LT-44244 Kaunas, tel. 8 37 55 18 74, el. paštas: birutebalse@gmail.com.

emocijų, kitu atveju – kad mąstymas daro įtaką žmogaus emocijoms. Manoma, ši sąveika gali būti abipusė, tačiau aiškiai apibrėžta, kad žmogaus elgesys priklauso nuo jo emocijų ir mąstymo (Beck, 2005). Tad emocinių problemų tyrinėjimas įvairiais aspektais gali praplėsti žinias apie suaugusiojo asmens psichosocialinės adaptacijos galimybes, tinkamą funkcionavimą visuomenėje bei geresnę psichinę sveikatą.

Vienas iš psichinei sveikatai darančių įtaką veiksmų – prierašumas. Atlikta nemažai tęstinių tyrimų, kurie nagrinėja prierašumo fenomeną bei įvairius jo aspektus skirtingais amžiaus tarpsniais (Bowlby, 1973; Baldwin, Fehr, 1995; Strodl, Norell, 2003; Pielage, 2006). Vis dėlto dauguma tyrimų nagrinėja prierašumą vaikų ir paauglių populiacijose (Bowlby, 1973; Cassidy, Ziv, Mehta, Feeney, 2003; Charoensuk, 2007; Gomez, McLaren, 2007; Gullone, Ollendick, King, 2006; Moran, Diamond, 2008 ir t. t.), prierašumo sąsajas su klinicine depresija (Bifulco, Moran, Ball, Bernazzani, 2002, Bifulco, Kwon, Jacobs, Moran, Bunns, Beer, 2006; Strodl, Noller, 2003; Greszta, 2007; Zech, Ree, Berenschot, Stroebe, 2006) bei saviverte (Foster, Kernis, Goldman, 2007). Šiame straipsnyje akcentuojami suaugusiųjų prierašumo bei jo sąsajų su emociniais sunkumais ir saviverte modelio psichologiniai aspektai, galintys sąlygoti asmens socialines sąveikas.

Tyrimo aktualumas. Tai yra pirmas bandymas išnagrinėti suaugusiųjų prierašumo, emocinių sunkumų bei savivertės sąsajų modelį Lietuvos kultūrinėje aplinkoje. Be to, nagrinėjant šiuos sąryšius, gali kilti klausimas, kuo tai naudinga praktinei psichologijai. H. Steele (2004) teigimu, suprasti prierašumą gali būti labai naudinga psichoterapijoje. Konsultantui dažnai sunku atskleisti, kodėl suaugusio žmogaus jausmukai yra tokie, kodėl jie taip išsaknię ir nepavyksta jų pakeisti. Supratus, kad vengimo ar nerimo jausmai kyla iš prierašumo, neteisingo savęs ir kitų vertinimo, psichoterapijoje dažnai įvyksta teigiamų pokyčių (Moran, Diamond, 2008). Be to, psichoterapijoje psichologas dažnai suvokiamas kaip dar vienas prierašumo objektas, todėl pacientas su juo elgiasi ir laikosi tokių pat nuostatų, kaip ir kitų prierašumo objektų atžvilgiu. Regis, ta psichoterapija, kuri remiasi prierašumo santykių keitimu, daro teigiamą įtaką mažindama depresiškumo bei kitų emocinių sunkumų (Moran, Diamond, 2008). Tai rodo šių tyrimų svarbą ir aktualumą šiuolaikinei visuomenei, kadangi asmenų, besiskundžiančių vienokiais ar kitokiais emociniais sunkumais, kasmet vis daugėja, o pagalba ne visuomet

būna sėkminga. Tad įvertinus šiuos prieraišumo aspektus galima žymiai pagerinti ir psichosocialinį asmenų funkcionavimą.

Nors atranka nereprezentuoja visų Lietuvos gyventojų, tačiau tai buvo pirmas bandymas patikrinti suaugusiųjų prieraišumo ir emocijų sunkumų bei savivertės sąsajų modelį Lietuvos kultūrinėje aplinkoje. Buvo iškeltas pagrindinis **tyrimo tikslas** – nustatyti savivertės įtaką suaugusiųjų prieraišumo ir depresiškumo sąsajoms. Tyrimui suformuluota **hipotezė**: tiriamųjų savivertė sustiprina suaugusiųjų prieraišumo ir depresiškumo sąsajas.

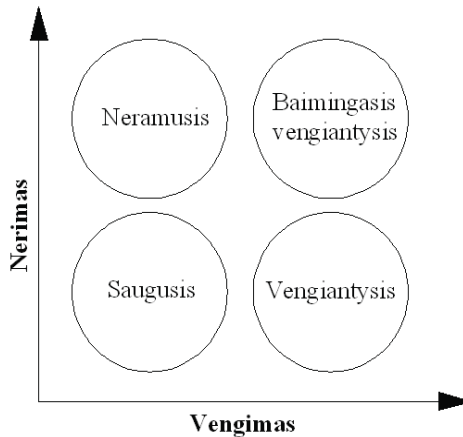
Paskutiniai dešimtmečiais atliekama vis daugiau tyrimų, nagrinėjančių jau ne tik vaikų, bet ir suaugusiųjų prieraišumą (Bernier, Dozier, 2002; Mikulincer, Shaver, 2001; Shaver, Belsky, Brennan, 2000; Pielage, 2006 ir t. t.). Vienas iš prieraišumo teorijos pradininkų J. Bowlby (1973) prieraišumą supranta kaip ilgalaikį, patvarų, emociškai reikšmingą ryšį, ilgainiui išsivystantį tarp dviejų asmenų, kurių vienas yra stipresnis ir/ar išmintingesnis. Kiti autoriai suaugusiojo prieraišumą apibrėžia kaip įsitikinimų, poreikių, emocijų visumą ir iš to išplaukiantį socialinį elgesį (Mikulincer, Shaver, 2005). Reikėtų pastebėti, kad J. Bowlby dažniau nagrinėja vaikų ir/ar paauglių prieraišumą prie jiems reikšmingų suaugusiųjų. Šiame straipsnyje nagrinėjamas suaugusių asmenų prieraišumas prie kito suaugusiojo (partnerio), kuris nebūtinai suvokiamas kaip stipresnis ar išmintingesnis, todėl toliau kalbant apie prieraišumą bus laikomasi antrojo apibrėžimo – pagal M. Mikulincerį ir P. R. Shaverį (2005).

Suaugusiųjų prieraišumo tipai dažniausiai apibrėžiami atsižvelgiant į du veiksnius – santykių nerimą ir vengimą, – kurie nusako keturis prieraišumo tipus (saugųjį, neramųjį, vengiantįjį ir baimingąjį vengiantįjį prieraišumo tipą) (žr. 1 pav., schema sudaryta straipsnio autorių, remiantis K. Brennano, R. Clarko ir P. R. Shaverio (1998) bei S. B. Pielage (2006) teorine medžiaga).

Saugiojo (angl. *secure attachment*) prieraišumo tipui priskiriami asmenys, kurių santykiams nėra būdingas nerimas ir/ar vengimas. Jie siekia santykių su kitais, pasitiki savimi, jaučiasi ramūs, kai kiti asmenys yra jiems artimi, be to, tiki, kad kiti žmonės bus atidūs ir gerbs jų norus bei jausmus. *Neramiojo* (angl. *anxious-ambivalent-preoccupied attachment*) prieraišumo santykių tipo asmenims būdinga daug nerimo ir mažai vengimo. Šie jie suvokia neigiamai, kitus – teigiamai. Jiems reikia, kad kiti nuolat patvirtintų, jog jie yra vertingi; jiems reikia stiprių emocijų ryšių

– pajutę menkiausią kito asmens atitolimą, jaučiasi nesaugūs ir nevertingi. *Vengiančiojo* (angl. *avoidant-dismissing attachment*) santykių tipo asmenims būdinga daug vengimo, bet mažai nerimo. Save jie suvokia teigiamai, kitus vertina neigiamai. Intymumo poreikis tenkinamas ar pakeičiamas savęs išaukštinimu ir visiška autonomija, jie teigia, kad kiti yra nereikalingi ir jiems nerūpi. Galiausiai šie asmenys iš tiesų tampa abejingi aplinkiniams, neigia patiriantys distresą ir sumenkina artimų santykių svarbą (Colin, 1996; Pielage, 2006). *Baimingojo vengiančiojo* (angl. *disoriented-disorganized-fearful attachment*) santykių tipo individai turi daug nerimo ir vengimo. Ir save, ir kitus jie vertina neigiamai. Nors socialinių ryšių poreikis egzistuoja, tačiau didžiulė baimė, besiremianti neigiamais įsitikinimais apie save ir kitus, verčia vengti bet kokio artumo ir intymumo. Visi šie prieraišumo tipai, išskyrus saugųjį, kartu dar vadinami nesaugiu prieraišumu.

Kalbant apie prieraišumo tipus, svarbu nagrinėti ir šių prieraišumo tipų pastovumą gyvenime. S. B. Pielage (2006) teigia, kad prieraišumo tipas lieka gana pastovus visą gyvenimą. Pokytis gali įvykti tuomet, kai atsitinka kas nors svarbaus, tai, kas turi stiprų emocinį poveikį, arba

1 pav. Suaugusiųjų prieraišumo tipai

Figure 1. Adult attachment styles

esant ilgalaikiams santykiams, kurie keičia asmens įsitikinimus apie save ir kitus (Collins, Read, 1990). Tyrimai rodo: jei žmogui būdingi tam tikri įsitikinimai apie save ir kitus, jis konstruoja visą savo pasaulį remdamasis tais įsitikinimais ir ieško aplinkoje jų patvirtinimo (Cassidy ir kt., 2003). Taigi, jei asmuo įsitikinęs, kad jį tuoj paliks, ieško visų įmanomų to įsitikinimo patvirtinimų. Dažniausiai nutinka taip, kad pagrindą šiems klaidingiems ar teisingiems įsitikinimams asmuo nuolat randa, todėl jie tampa pastovūs. Prieraišumo įsitikinimai veikia ir kitus žmogaus gyvenimo aspektus – socialinę sferą, įsitikinimus apie kitų asmenų bei savo elgesį – ir tam elgesiui suteikiama ypatinga reikšmė. Tos pačios reikšmės, kurias žmogus suteikia savo bei kitų elgesiui, vėliau vėl daro įtaką prierašumui. Taigi prierašumas tampa gana pastoviu fenomenu, darančiu įtaką asmenybės struktūrai nepriklausomai nuo santykių su skirtingais asmenimis (Pielage, 2006). Įvairūs tyrimai patvirtina: per gyvenimą keičiasi maždaug tik 30 % žmonių prierašumo tipas (Baldwin, Fehr, 1995; Pielage, 2006). Taigi gana pastovus nesaugusis prierašumas, kaip ir saugusis, gali stipriai veikti visas žmogaus gyvenimo sferas. Nors nesaugusis prierašumas pats savaime nėra laikomas emociniu sunkumu ar patologija, tačiau yra traktuojamas kaip rizikos veiksnys šiems sunkumams atsirasti (Strodl, Noller, 2003; Miljkovitch, Pierrehumbert, Karmaniola, Bader, Halfon, 2005; Zech ir kt., 2006).

Vienas dažniausių emocinių sunkumų – depresiškumas. Šiame straipsnyje juo bus laikoma tam tikras ikiklinikinių nuotaikos būsenų intensyvumas, pasireiškiantis liūdesiu, pesimizmu, aktyvumo sumažėjimu. Nuotaiką depresijos atžvilgiu galime įsivaizduoti kaip kontinuumą; tuomet viename kontinuumo gale būtų depresija, kitame – normali nuotaika, tarp jų – pereinami depresiškumo lygiai (Šinkariova, 2000). Manoma, kad suaugusiųjų prierašumas yra fenomenas, galintis paaiškinti ne tik depresiškumo atsiradimą, bet ir vystymąsi (Cassidy ir kt., 2003; Greszta, 2006; Ying, Lee, Tsai, 2007; Scharfe, 2007). Daug tyrėjų nagrinėjo tiesioginį prierašumo ir depresiškumo ryšį (Styron, Janoff-Bulman, 1997; Greszta, 2006; Scharfe, 2007; Moran ir kt., 2008). Nors tarp prierašumo ir depresiškumo yra nustatytos sąsajos, vis daugiau tyrėjų teigia, kad reikėtų atsižvelgti ir į kitus kintamuosius. Manoma, jog šie kintamieji daro įtaką ne tik depresiškumui ir/ar prierašumui kaip atskiriems fenomenams, bet veikia ir jų tarpusavio sąveiką, todėl reikėtų nagrinėti šių dviejų

fenomenų (prieraišumo ir depresiškumo) sąsajų modelius (Leondari, Kiosseoglou, 2000; Bifulco ir kt., 2006; Gomez, McLaren, 2007).

Savivertė – vienas dažniausiai minimų kintamųjų, veikiančių prieraišumo ir depresiškumo sąsajas (Leondari, Kiosseoglou, 2000; Bifulco ir kt., 2006; Gomez, McLaren, 2007). Šiame straipsnyje savivertė apibrėžiama tuo, kiek asmuo mėgsta ir gerbia save (Westen, Fraire, 2001). Kitaip tariant, savivertė yra tai ne tai, ką žmogus „turi“, o jgūdžiai, kuriais naudojasi įvertinti aplinkinį pasaulį ir save.

Nagrinėjant, kaip savivertė sąlygoja depresiškumo ir prieraišumo sąsajas, derėtų trumpai apžvelgti savivertės ir prieraišumo bei savivertės ir depresiškumo sąsajas. Savivertė gali būti stabili / nestabili arba aukšta / žema. Ji gali kiek kisti ir dėl išorės poveikio (pvz., komplimento), ir dėl vidinio poveikio (pvz., savo išvaizdos vertinimo). Svarbu pastebėti, kad stabili savivertė siejasi su mažesniais emociniais sunkumais nepaisant savivertės lygmens, o saugus prieraišumas yra susijęs tiek su aukšta, tiek su stabilia saviverte (Foster ir kt., 2007). Daroma prielaida, kad prieraišumo nerimo dimensija turi ryšį su didesniu savivertės nestabilumu, nors vengimo santykiuose dimensija nėra susijusi su savivertės stabilumu, nes žmonėms aplinkinių nuomonė nėra svarbi, todėl ir savivertės stabilumo neveikia išorės poveikis (Foster ir kt., 2007; Mikulincer, Shaver, 2005; Srivastava, Beer, 2005). Nesaugus prieraišumas taip pat siejamas su stabilia, bet žema saviverte (McCarthy, 1999). Vienas iš žemos savivertės požymių – didelė savikritika. Neramiojo ir baimingojo vengiančiojo tipo asmenys yra savikritiškesni negu vengiančiojo ar saugiojo tipo (Irons Gilbert, Baldwin, Bachus, Palmer, 2006). Aiškinantis, kuris prieraišumo tipas labiausiai susijęs su žema saviverte, gaunami gana skirtingi rezultatai – vienų tyrimų duomenimis, su žema saviverte labiausiai susijęs nerimastingasis prieraišumo tipas (McCarthy, 1999), kitų – baimingas vengiantysis (Murphy ir Bates, 1997), dar kitų – vengiantysis (Mickelson ir kt., 1997).

Suaugusiųjų prieraišumo tipai yra susiję su disfunkciniais įsitikinimais, žema saviverte ir depresiškumu (Charoensuk, 2007). Disfunkciniai įsitikinimai – žmogaus įsitikinimų apie save ir supantį pasaulį sistema, kuri neigiamai veikia žmogaus emocijas, elgesį ir socialinį funkcionavimą (Roberts ir kt., 1996). Panašu, kad disfunkciniai įsitikinimai apie save ir kitus mažina savivertę, o žema savivertė dar labiau patvirtina neigiamus įsitikinimus apie save ir kitus. Kaip minėta, neigiamus įsitikinimus

apie save ir kitus turi trys iš keturių prieraišumo tipų, t. y. visi nesaugiojo prieraišumo tipai – vengiantysis, neramūs ir baimingasis vengiantysis (McCarthy, 1999; Bifulco ir kt., 2002; Bifulco ir kt., 2006). Tyrėjai mano, kad probleminius prieraišumo santykius ir depresiškumą sieja neigiamos vidinės nuostatos savo ir kitų atžvilgiu (Roberts Gotlib, Kasse, 1996; McCarthy, 1999; Bifulco ir kt., 2002; Bifulco ir kt., 2006). Remdamasis savo patirtimi, asmuo nuolatos kuria santykių modelį, kurį panaudoja bendraudamas su kitais. Į šį modelį įeina tam tikros taisyklės – įsitikinimai: kokie yra kiti ir aš pats, kaip jie turi elgtis su manimi, kaip aš turiu elgtis su kitais. Šiam modeliui priklauso ir įsitikinimai, ko galima laukti ir tikėtis iš savęs ir kitų asmenų. Taigi jie skatina elgtis vienaip ar kitaip ir tikėtis vienokio ar kitokio elgesio iš kitų. Kitų elgesys ar paties sėkmė / nesėkmė savo ruožtu skatina įsitikinimus ir dar labiau juos įtvirtina. Tarkim, neramiojo prieraišumo tipo asmuo yra įsitikinęs, kad jis nieko vertas, o kiti – vertingi. Greičiausiai tokio asmens savivertė žema, jis nepasitiki savo jėgomis, o pradėjęs daryti tai, ko anksčiau nediršo, dažnai patirs nesėkmę ir taip pasitvirtins įsitikinimus, jog yra nevykėlis. Jeigu tai tęsiasi ilgą laiką, prasideda emociniai sunkumai, pavyzdžiui, depresiškumas. Tiriamieji, kuriems buvo būdingi įsitikinimai, jog (1) kiti yra neprieinami, kai reikia pagalbos, (2) nepatogumas suartėjus su kitu asmeniu bei (3) nuolatinis rūpestis būti paliktam ar nemylimam, buvo statistiškai reikšmingai susiję su daugiau disfunkcinių įsitikinimų, žemesne saviverte ir didesniu depresiškumu (McCarthy, 1999; Bifulco ir kt., 2002; Bifulco ir kt., 2006; Charoensuk, 2007). J. E. Robertso ir kt. (1996) manymu, suaugusiųjų savivertė yra kintamasis, kuris sustiprina sąsajas tarp depresiškumo ir prieraišumo. Dar daugiau – tyrimo rezultatai rodo, kad nesaugusis prieraišumas, darydamas įtaką asmens taisyklėms ar įsitikinimams apie save (savivertę), prisideda prie depresiškumo atsiradimo ir gilėjimo; be to, prieraišumas turi įtakos individo veiklai, o ši savo ruožtu nulemia jo savivertę. Asmenys, kurie jaučiasi nesaugūs santykiuose (nesaugiojo prieraišumo tipo), bet turi aukštą savivertę, rečiau taps depresiški nei tie, kurių savivertė yra žema.

Apibendrinant tyrimų duomenis galima teigti: tarp šių kintamųjų (depresiškumo, savivertės ir prieraišumo) susidaro pastovūs vieni kitus stiprinantys ir palaikantys ryšiai.

Taigi nors moksliniai tyrimai, nagrinėjantys prieraišumo ir emocijų sunkumų bei savivertės sąveikos modelius, paskutiniaisiais metais įvairiose

užsienio šalyse yra gana dažni (Murphy, 1997; Bifulco ir kt., 2002; Bifulco ir kt., 2006; Greszta, 2006; Gullone ir kt., 2006; Ying ir kt., 2007; Scharfe, 2007; Moran ir kt., 2008 ir t. t.), tačiau tyrimų, nagrinėjančių suaugusiųjų prieraišumo sąsajų su emociniais sunkumais modelius, Lietuvoje nepavyko rasti.

METODIKOS

Tyrimo metodika. Tiriamiesiems buvo pateiktas įvertinimo būdų rinkinys, kurio pradžioje teiraujama apie lytį ir amžių. Taip pat pateikta Suaugusiųjų prieraišumo skalė (*Multi-Item Measure of Adult Attachment*, vėliau pavadinta *The Experiences in Close Relationships scale* (ECR); Brennan ir kt., 1998), skirta įvertinti suaugusiųjų prieraišumo tipui, Zungo depresijos skalė (*Zung depression inventory*; Zung ir kt., 1965) skirta tiriamųjų depresijos įvertinimui ir Rosenbergo savivertės skalė (*The Rosenberg Self-Esteem Scale*; Rosenberg, 1965).

Suaugusiųjų prieraišumo skalė skirta suaugusiųjų prieraišumo tipui nustatyti. Kaip minėta literatūros analizėje, galimi keturi suaugusiųjų prieraišumo tipai skirstomi pagal dviejų veiksmų – nerimo ir vengimo santykiuose – išreikštumą. Gavusios skalės autorių sutikimą, šio darbo autorės išvertė skalę į lietuvių kalbą (taip pat atliktas atgalinis vertimas). Skalę sudaro 36 klausimai (18 klausimų, skirtų tiriamųjų nerimo, ir 18 klausimų, skirtų vengimo santykiuose išreikštamui nustatyti). Kiekvienoje subskalėje (nerimo ir vengimo santykiuose) buvo galima surinkti nuo 18 iki 90 balų. Tuomet per kiekvienos subskalės vidurkį tiriamieji skirstomi į 4 grupes – turintys mažiau ar daugiau nerimo santykiuose ir turintys daugiau ar mažiau vengimo santykiuose. Šios 4 tiriamųjų grupės buvo suskirstytos į keturis prieraišumo tipus. Skalės patikimumas šiame tyrime (*Cronbach alfa*) – 0,864, vengimo subskalės patikimumas – 0,890, nerimo – 0,879. Kuo didesnis skalės suminis įvertinimas, tuo labiau išreikštas tam tikras prieraišumo tipas.

Zungo depresijos skalę sukūrė W. W. K. Zungas (1965). Tai savižinos skalė, pagal kurią pats asmuo gali įsivertinti savo nuotaiką. Ją galima naudoti be apribojimų (Sajatovic, Ramirezpage, 2003). Lietuvišką šios

skalės variantą pateikė A. Dembinskas ir kiti (1981). Norint suskaičiuoti, kiek balų surinko tiriamasis, visi teiginiai buvo perkoduoti, kad būtų vienos krypties, t. y. kuo didesnis surinktų balų skaičius, tuo daugiau depresiškumo būdinga tiriamajam. Skalę sudaro 20 teiginių, kurių kiekvieną tiriamasis turi įvertinti. Daugiausiai galima surinkti 4*20=80 balų. Skalės patikimumas šiame tyrime pagal *Cronbach alfa* – 0,815. Šiame tyrime buvo laikomasi tokio depresiškumo lygio įvertinimo pagal šios skalės balus:

- Iki 30 – labai menkas depresiškumas,
- 31–40 – menkas depresiškumas,
- 41–50 – vidutinis depresiškumas,
- 51–60 didelis depresiškumas,
- 61 ir daugiau – labai didelis depresiškumas.

Rosenbergo savivertės skalė skirta nustatyti tiriamojo savivertei; testą sudarė M. Rosenbergas (1965)². Testą sudaro 10 klausimų. Daugiausia buvo galima surinkti 4*10=40 balų. Skalės patikimumas šiame tyrime pagal *Cronbach alfa* – 0,865. Per vidurkį tiriamieji buvo suskirstyti į dvi grupes: surinkę mažiau balų už šios skalės vidurkį (20,77), tiriamieji buvo priskirti aukštesnės savivertės, daugiau už vidurkį – žemesnės savivertės grupei. Šios dvi grupės statistiškai reikšmingai skiriasi ($p=0,0001$).

Tiriamasis kontingentas. Tyrime dalyvavo 139 tiriamieji, iš jų 97 (69,8 %) moterys ir 42 (30,2 %) vyrai; amžiaus ribos – nuo 28 iki 59 metų. Tiriamieji buvo atrinkti patogiaja atranka. Tyrimas atliktas Kaune, 7 vidutinio dydžio (nuo 40–200 darbuotojų) gamybinėse įmonėse. Apklausti įvairių profesijų, dažniausiai miesto gyventojai, užimantys nevadovaujančias pareigas. Dauguma (64,7 %) tiriamųjų susituokę; 15,1 % gyvena nesusituokę. Mažiausią tiriamųjų grupę sudaro našliai (5 %).

Buvo tirtas ir išsilavinimas: 30,9 % tiriamųjų išsilavinimas aukštasis, 10,8 % – nebaigtas aukštasis, 58,3 % – aukštesnysis arba vidurinis ir žemesnis.

---

² Versti 1965 metais sukurtą skalę specialaus leidimo nereikia, kadangi, kaip nurodoma Marylando universiteto Sociologijos departamento (JAV) tinklalapyje (http://www.bsos.umd.edu/socy/grad/socpsy_rosenberg.html), dr. Florence Rosenberg, Manny'o Rosenbergo žmona, yra davusi leidimą šią metodiką versti ir taikyti moksliniams tyrimams. Į lietuvių kalbą ją išvertė šio darbo autorės (taip pat atliktas atgalinis vertimas).

Tyrimo eiga. Tiriamieji dažniausiai buvo apklausti darbo metu, gavus įmonės vadovo ir jų pačių žodinį sutikimą. Prieš tyrimą kiekvienam tiriamajam paaiškinta tyrimo eiga ir tikslas. Tyrėja pabrėždavo, kad jų duomenys išliks konfidencialūs ir bus analizuojami apibendrintai, neidentifikuojant asmens. Joks atlygis už dalyvavimą tyrime nebuvo siūlomas. Tyrimas su vienu tiriamuoju vidutiniškai truko vieną valandą.

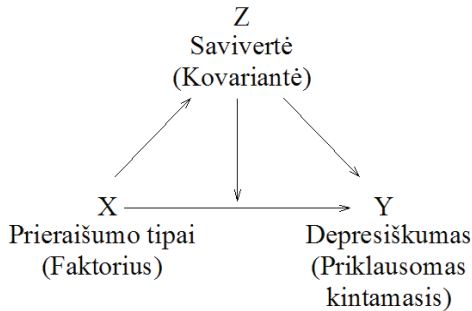
Vėliau tyrimo duomenys buvo apdoroti statistiškai. Statistiniam duomenų apdorojimui naudotas programinis paketas SPSS 13.0. Norint įvertinti bendrą situaciją, taikyti aprašomosios statistikos metodai. Vertinti skalių patikimumui naudota *Cronbach alfa*; tikrinant hipotezę remtasi GLM (*General Linear Model*) kovariacine analize ir dalinių eta kvadratu palyginimais.

TYRIMO REZULTATAI

Tyrimo metu nustatyta: daugiausia šiame tyrime dalyvavusių tiriamųjų yra baimingojo vengiančiojo tipo (33,1 %), mažiau vengiančiojo (26,6 %) ir mažiausiai saugiojo ir neramiojo tipų (atitinkamai 20,1 % ir 20,1 %). Daugumai (64,1 %) tiriamųjų buvo būdingas labai žemas arba žemas depresiškumo lygis, 30,9 % – vidutinis, 5 % – aukštas arba labai aukštas depresiškumo lygis. Pagal savivertę tiriamieji buvo skirstyti į turinčius aukštesnę ar žemesnę savivertės. Tyrimo rezultatai atskleidė: šiame tyrime žemesnės savivertės tiriamųjų buvo 47,5 %, aukštesnės savivertės tiriamųjų – 52,5 %.

Tikrinant hipotezę siekta nustatyti, ar savivertė turi įtakos suaugusiųjų prieraišumo ir depresiškumo sąsajoms. Kintamasis, darantis įtaką kitų dviejų sąveikai, vadinamas mediatoriumi (angl. *mediating variable*). R. M. Baronas ir D. A. Kenny (1986) apibrėžė, kas yra mediacija ir mediacinis kintamasis. Tarkim, tarp kintamojo X ir kintamojo Y yra sąsajų. Tačiau yra ir kintamasis Z, darantis įtaką šių dviejų kintamųjų sąveikai. Pilna mediacija būna tada, kai tarp kintamųjų X ir Y statistiškai reikšmingų sąsajų nebelieka, kai mediatorius (kintamasis Z) yra kontroliuojamas. Kad šis modelis galėtų būti skaičiuojamas, būtina sąlyga: tarp kintamojo X ir kintamojo Z bei tarp kintamojo Y ir kintamojo Z taip pat turi būti statistiškai patikimos sąsajos.

Šiame tyrime: kintamasis X – prieraišumo tipai, kintamasis Y – depresiškumas, mediatorius arba kintamasis Z – savivertė (žr. 2 pav.).

2 pav. Mediacijos modelio pavyzdys

Figure 2. The exam of mediation model

Norint patikrinti, ar tam tikras kintamasis yra mediatorius ir kaip jis daro įtaką kitų dviejų kintamųjų sąveikai, naudojamas GLM kovariacinės analizės metodas. Šis metodas – vienas iš regresinės analizės variantų: yra vienas priklausomas kintamasis ir vienas ar daugiau faktorių, kurie vienaip ar kitaip siejasi su priklausomu kintamuoju, bei kovariantė, lyg ir esanti kontroliuojamo kintamojo analogu (kai koks nors kintamasis yra kovariantė, jo įtaka priklausomo ir nepriklausomo kintamojo sąveikai matematiškai yra kontroliuojama). Šio metodo statistinis kriterijus – dalinis eta kvadratu, nusakantis, kokią dalį vieno kintamojo paaiškina kitas kintamasis. Šio kriterijaus statistinis reikšmingumas nusakomas taip pat, kaip ir kitų kriterijų: jei jis mažesnis už 0,05, kriterijus laikomas statistiškai reikšmingu.

Taigi duomenys analizuojami tokiais etapais:

- 1) tikrinamas priklausomo kintamojo ir kovariantės homogeniškumas (ar kintamieji neturi išskirčių) pagal GLM modelio reikalavimus;
- 2) tikrinamos prieraišumo ir savivertės sąsajos;
- 3) tikrinamos prieraišumo ir depresiškumo sąsajos;
- 4) tikrinamos savivertės ir depresiškumo sąsajos;
- 5) analizuojama, ar savivertė daro įtaką prieraišumo ir depresiškumo sąsajoms. Lyginami du modeliai – kai savivertė nėra matematiškai

kontroliuojamas kintamasis (3 etape gauti rezultatai) ir kai yra kontroliuojamas kintamasis (5.1 etape gauti rezultatai):

1.1. tikrinamos prieraišumo ir depresiškumo sąsajos, kai savivertė yra kovariantė (t. y. savivertės įtaka prieraišumo ir depresiškumo sąsajoms buvo matematiškai eliminuota);

1.2. lyginama, ar kintamųjų ryšio matas pakito pagal 3 ir 5.1 etapuose gautus rezultatus.

Prieš atliekant GLM analizę, būtina patikrinti priklausomų kintamųjų ir kovariantės homogeniškumą (ar neturi išskirčių). Statistinės analizės rezultatai parodė: tiek priklausomas kintamasis (depresiškumo) $p=0,086$, tiek kovariantė (savivertė) $p=0,619$ išskirčių neturi ir yra homogeniški.

Toliau nagrinėtos prieraišumo ir savivertės sąsajos (žr. 1 lentelę). 1 lentelėje matyti, kad žemiausia savivertė yra baimingojo vengiančiojo prieraišumo tipo tiriamųjų (kuo didesnis balų skaičius, tuo mažesnė savivertė), didžiausia savivertė – saugiojo prieraišumo tipų tiriamųjų.

1 lentelė. Savivertės skirtumai prieraišumo tipų grupėse

Table 1. The differences of self-esteem among to their attachment style groups

Suaugusiųjų prieraišumo tipai	Savivertės skalės vidurkis	Standartinis nuokrypis (savivertės skalės)	Tiriamųjų skaičius	p reikšmė	Dalinis eta kvadratu
Saugusis	18,25	3,688	28		
Vengiantysis	20,35	4,138	37		
Neramusis	19,57	4,426	28	0,0001	0,168
Baimingasis–vengiantysis	23,37	5,044	46		
Iš viso:	20,77	4,810	139		

Iš rezultatų galime spręsti, kad prieraišumą ir savivertę sieja statistiškai reikšmingos sąsajos ($p=0,0001$) ir kad prieraišumas paaiškina 16,8 % tiriamųjų savivertės.

Vėliau buvo tikrinama prieraišumo ir depresiškumo sąveika. Kaip matyti iš 2 lentelės, ši sąveika yra statistiškai reikšminga. Dalinis eta kvadratu rodo, kad depresiškumas susijęs su prieraišumo tipu ($p=0,002$). Taip pat matyti, kad prieraišumas paaiškina 10,4 % depresiškumo dispersijos (žr. 2 lentelę). Be to, pažvelgus į depresiškumo vidurkius, galima

teigti: didžiausias depresiškumas būdingas baimingojo vengiančiojo prieraišumo tipo tiriamiesiems, mažiausias – saugiojo prieraišumo tipo tiriamiesiems.

2 lentelė. Depresiškumo skirtumai prieraišumo tipų grupėse

Table 2. The differences of depressiveness among attachment styles groups

Suaugusiųjų prieraišumo tipai	Depresiškumo vidurkis	Standartinis nuokrypis (depresiškumo)	Tiriamųjų skaičius	p reikšmė	Dalinis eta kvadratu
Saugusis	33,61	7,099	28		
Vengiantysis	38,32	7,969	37		
Neramusis	37,79	5,188	28	0,002	0,104
Baimingasis –vengiantysis	40,80	8,712	46		
Iš viso:	38,09	7,938	139		

Taip pat buvo tikrinama, kaip depresiškumas skiriasi dviejose savivertės grupėse. Nustatyta: didesnis depresiškumas būdingas žemesnės savivertės tiriamiesiems nei aukštesnės (vidurkiai atitinkamai 41,58 ir 34,93) (žr. 3 lentelę). p reikšmė rodo, kad šie skirtumai statistiškai reikšmingi, dalinis eta kvadratu rodo, kad savivertė (kai ji suskirstyta į dvi grupes) paaiškina 17,6 % depresiškumo dispersijos.

3 lentelė. Depresiškumo skirtumai savivertės grupėse

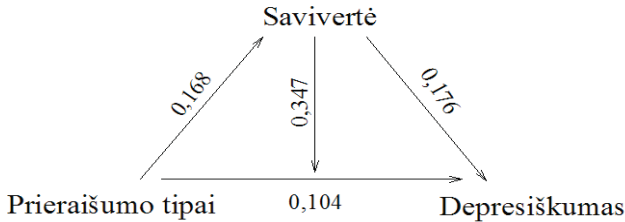
Table 3. The differences of depressiveness among self- esteem groups

Savivertės grupė	Depresiškumo vidurkis	Standartinis nuokrypis (depresiškumo)	N	p reikšmė	Dalinis eta kvadratu
Aukštesnė savivertė	34,93	6,441	73		
Žemesnė savivertė	41,58	8,017	66	0,0001	0,176
Iš viso:	38,09	7,938	139		

Vėliau buvo tikrinama prieraišumo įtaka depresiškumui, kai savivertė yra kontroliuojamas kintamasis (kovariantė). Nustatyta: savivertė daro įtaką depresiškumo ir prieraišumo sąsajoms ($p=0,0001$) ir, sprendžiant

pagal dalinį eta kvadratą, koeficientą paaiškina 34,7 % šios sąveikos dispersijos (žr. 3 pav.).

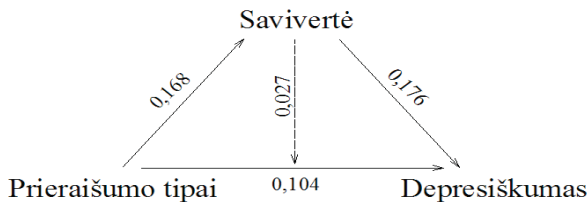
Tačiau prierašumo įtaka depresiškumo ir prierašumo sąsajoms, kai savivertės įtaka kontroliuojama, jau nebėra statistiškai reikšminga ($p=0,298$) ir paaiškina tik 2,7 % depresiškumo dispersijos (žr. 4 pav.).

3 pav. Prierašumo tipų ir depresiškumo sąveika (savivertės įtaka šiai sąveikai nėra kontroliuojama)

Figure 3. The interaction between attachment styles and depressiveness (The influence of self-esteem on this interaction is not controlled)

Tai patvirtina pilnos mediacijos modelį: pašalinus mediatoriaus įtaką, dviejų kitų kintamųjų ryšys tampa statistiškai nereikšmingas ir artimas nuliui (šiuo atveju dalinis eta kvadratu lygus 0,027) (plg. 3 pav. ir 4 pav.).

4 pav. Prierašumo tipų ir depresiškumo sąveika (savivertės įtaka šiai sąveikai kontroliuojama)

Figure 4. The interaction between attachment styles and depressiveness (The influence of self-esteem on this interaction is controlled)

TYRIMO REZULTATŲ APTARIMAS

Kaip ir buvo tikėtasi remiantis kitų autorių darbais (Roberts ir kt., 1996; McCarthy, 1999; Bifulco ir kt., 2002; Bifulco ir kt., 2006; Charoensuk, 2007), tyrimu nustatyta, kad savivertė turi įtakos suaugusiųjų prieraišumo ir depresiškumo sąsajoms. Tyrimų duomenimis, savivertė ir prieraišumas koreliuoja tarpusavyje (Roberts ir kt., 1996; Bifulco ir kt., 2002; Bifulco ir kt., 2006), tačiau, skirtingais duomenimis, skirtingi prieraišumo tipai yra susiję su žemiausia saviverte. Pasak C. Ironso ir kitų (2006), savikritiškiausi yra neramiojo ir baimingojo vengiančiojo tipo asmenys; G. McCarthy (1999) duomenimis, – nerimastingojo prieraišumo tipo; B. Murphy ir G. W. Bateso (1997), – baimingojo vengiančiojo, K. D. Mickelsono ir kitų (1997), – vengiančiojo. Pagal šio tyrimo rezultatus žemiausia savivertė būdinga baimingajam vengiančiajam prieraišumo tipui – taigi šio tyrimo rezultatai atitinka C. Ironso ir kitų (2006) bei B. Murphy ir G. W. Bateso (1997) tyrimų rezultatus.

Kaip minėta, šiuo tyrimu nustatyta: savivertė yra tas kintamasis, kuris sustiprina prieraišumo ir depresiškumo ryšius. Be to, nustatyta, kad aukštesnės savivertės ir saugiojo prieraišumo asmenys turi mažiau depresiškumo. Gauti rezultatai panašūs, kaip ir J. E. Robertso ir kitų (1996) tyrimu, – nesaugusis prieraišumas prisideda prie depresiškumo per savo įtaką asmens taisyklėms ar įsitikinimams ir veiksams, kurie turi poveikį žmogaus savivertei. Nuolatinis nesaugiai prieraišių asmenų susirūpinimas, kad mylimoji(-asis) paliks ar nebemylės, ar sunkumai tapti artimam su kuo nors didina depresiškumą, nes tai yra susiję su rigidiškais ir nerealistiškais įsitikinimais apie save ir savo vertingumą. Tarp šių kintamųjų (depresiškumo, savivertės ir prieraišumo) atsiranda pastovus ryšys, lemiantis jų augimą ar pastovumą.

Apibendrinant šio tyrimo rezultatus galima teigti: savivertė turi įtakos prieraišumo ir emocinių sunkumų sąsajoms ir jas sustiprina. Atsižvelgiant į literatūros duomenis bei šio tyrimo rezultatus, teigtina: susidaro tarsi uždaras ratas – žemesnės savivertės asmuo su nesaugiuoju prieraišumu turi daugiau depresiškumo, tai užkerta jam kelią spręsti savo emocines problemas, užmegzti pastovius ir ilgalaikius santykius, kurie galėtų veikti kaip apsauginis veiksnys nuo depresiškumo ir padėti didinti savivertę. Tačiau dažnai tokiam asmeniui nesiseka nei užmegzti ilgalaikių ir pastovių bei artimų santykių, nei mažinti šių emocinių sunkumų.

Remdamiesi šiuo modeliu galime daryti prielaidą: prierašumas yra labai svarbus depresijos dinamikai. Čia galima įžvelgti šio tyrimo rezultatų praktinę naudą. Teikiant pagalbą sergančiajam depresija svarbu išsiaiškinti, koks yra kliento prierašumo tipas. Remiantis tyrimo duomenimis, daroma prielaida: tikimybė, kad asmenų, kuriems būdingas saugusis prierašumo tipas, depresiškumas pereis į klinikinį lygmenį, yra mažesnė, o susirgus liga bus trumpesnė ir lengvesnė. Ir priešingai: asmenų, kuriems būdingi nesaugaus prierašumo tipai (vengiantysis, neramusis, baimingasis vengiantysis), liga gali būti sunkesnė, ilgesnė, galimas dažnesnis depresijos epizodų pasikartojimas. Be to, remiantis šio tyrimo rezultatais, galima daryti prielaidą: savivertės didinimas gali sumažinti prierašumo įtaką depresijos eigai bei sunkumo laipsniui. Manome, kad praktikuojantys psichologai galėtų pasinaudoti šio straipsnio rezultatais. Stiprinant klientų savivertę, mažinami nesaugiai prierašių asmenų disfunkciniai kognityviniai įsitikinimai, taigi mažinama depresija.

Šiuo tyrimu buvo nagrinėtas vienas dažniausių emocinių sunkumų – depresiškumas ir jo sąsajos su prierašumu suaugusiųjų grupėje. Būtų įdomu panagrinėti, kaip šie vienas kitą paremiantys kintamųjų ryšiai vystosi amžiaus tarpsniais, bet tam reikalingi tęstiniai tyrimai.

Norėtume paminėti ir kai kuriuos šio tyrimo trūkumus: mažai tiriamųjų, dalyvavo daugiau moterų nei vyrų, daugiau miesto nei kaimo gyventojų. Trūkumai rodo ir tyrimo ribotumą bei nusako tolesnių tyrimų kryptis.

Remiantis atliktu tyrimu ir gautais rezultatais galima daryti **išvadą**: tiriamųjų savivertė sustiprina depresiškumo ir prierašumo sąsajas.

LITERATŪRA

- Baron, R. M., Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, 1173-1182.
- Baldwin, M. W., Fehr, B. (1995). On the instability of attachment style ratings. *Personal Relationships*, 2, 247-261.
- Beck, A. T. (2005). *Kognityvinė terapija ir emociniai sutrikimai*. Via Recta: Vilnius.
- Bernier, A., Dozier, M. (2002). Assessing adult attachment: Empirical sophistication and conceptual bases. *Attachment & Human Development*, 4 (2), 171-179.
- Bifulco, A., Moran, P., Ball, C., Bernazzani, O. (2002). Adult attachment style. Its relationship to clinical depression. *Social Psychiatry Epidemiology*, 37, 50-59.

- Bifulco, A., Kwon, J., Jacobs, C., Moran, P.M., Bunns, A., Beer, N. (2006). Adult attachment style as mediator between childhood neglect/abuse and adult depression and anxiety. *Social Psychiatry*, 41, 796-805.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Separation: anxiety and anger*. New York: Basic Books.
- Brennan, K. A., Clark, C. L., Shaver, P. R. (1998). Self-Report Measurement of Adult Attachment. *Attachment Theory and Close Relationships* (p. 46-76). New York: Guilford Press.
- Cassidy, J., Ziv, Y., Mehta, T. G., Feeney, B. C. (2003). Feedback seeking in children and adolescents: Associations with self Perceptions, attachment representations and depression. *Child Development*, 2 (74), 612-628.
- Charoensuk, S. (2007). Negative thinking: a key factor in depressive symptoms in THAI adolescents. *Issues in Mental Health Nursing*, 28, 55-74.
- Colin, V. L. (1996). *Human attachment*. Philadelphia (Pa.): Temple university Press.
- Collins, N., Read, S. (1990). Adult attachment relationships, working models and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 644-683.
- Foster, J. D., Kernis, M. H., Goldman, B. M. (2007). Linking adult attachment to self-esteem stability. *Self and Identity*, 6, 64-73.
- Gomez, R., McLaren, S. (2007). The inter-relations of mother and father attachment, self-esteem and aggression during late adolescence. *Aggressive Behavior*, 33, 160-169.
- Greszta, E. (2006). Family environment risk factors of depression in adolescence. *Psychiatria Polska*, 40(4), 719-730.
- Gullone, E., Ollendick, T. H., King, N. J. (2006). The role of attachment representation in the relationship between depressive symptomatology and social withdrawal in middle childhood. *Journal of Child and Family Studies*, 3(15), 271-285.
- Irons, C., Gilbert, P., Baldwin, M. W., Baccus, J. R., Palmer, M. (2006). Parental recall, attachment relating and self-attacking/self-reassurance: Their relationship with depression. *British Journal of Clinical Psychology*, 45, 297-308.
- Ying, Y. W., Lee, P. A., Tsai, J. L. (2007). Predictors of depressive symptoms in Chinese American college students: parent and peer attachment, college challenges and sense of coherence. *The American Journal of Orthopsychiatry*, 77(2), 316-323.
- Leondari, A., Kiosseoglou, G. (2000). The relationship of parental attachment and psychological separation to the psychological functioning of young adults. *The Journal of Social Psychology*, 140(4), 451-464.
- McCarthy, G. (1999). Attachment style and adult love relationships and friendships: a study of a group of women at risk of experiencing relationship difficulties. *Journal of Medical Psychology*, 72, 305-321.
- Mickelson, K. D., Kessler, R. C., Shaver, P. R. (1997). Adult attachment in a nationally representative sample. *Journal of Personality Social Psychology*, 73, 1092-1106.

- Mikulincer, M., Shaver, P. R. (2001). Attachment theory and intergroup bias: Evidence that priming the secure base schema attenuates negative reactions to out-groups. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81, 97-115.
- Mikulincer, M., Shaver, P. R. (2005). Attachment theory and research: Resurrection of the psychodynamic approach to personality. *Journal of Research in Personality*, 39, 22-45.
- Miljkovitch, R., Pierrehumbert, B., Karmaniola, A., Bader, M., Halfon, O. (2005). Assessing attachment cognitions and their associations with depression in youth with eating or drug misuse disorders. *Substance Use & Misuse*, 40, 605-623.
- Moran, G., Diamond, G. (2008). Generating nonnegative attitudes among parents of depressed adolescents: The power of empathy, concern, and positive regard. *Psychotherapy Research*, 18, 97-107.
- Murphy, B., Bates, G. W. (1997). Adult attachment style and vulnerability to depression. *Personality Individual Differences*, 22, 835-844.
- Pielage, S. B. (2006). *Adult attachment and psychosocial functioning*. Doctor Dissertation, Rijksuniversiteit, Groningen, Aplankyta 2008-04-12, <<http://dissertations.ub.rug.nl/FILES/faculties/ppsw/2006/s.b.pielage/thesis.pdf>>.
- Roberts, J. E., Gotlib, I. H., Kassel, J. D. (1996). Adult attachment security and symptoms of depression: the mediating roles of dysfunctional attitudes and low self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 2(70), 310-320.
- Sajatovic, M., Ramirez, L. F. (2003). *Rating scales in mental health*. (2nd ed.) Hudson, OH: Lexi-Comp.
- Scharfe, E. (2007). Cause or consequence?: Exploring causal links between attachment and depression. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 9(26), 1048-1064.
- Shaver, P. R., Belsky, J., Brennan, K. A. (2000). The Adult Attachment Interview and self reports of romantic attachment: Associations across domains and methods. *Personal Relationships*, 7, 25-43.
- Srivastava, S., Beer, J. S. (2005). How self-evaluations relate to being liked by others: Integrating sociometer and attachment perspectives. *Journal of Personality and Social Psychology*, 89, 966-977.
- Steele, H. (2004). New perspectives on attachment through the life cycle. *Attachment & Human Development*, 6 (1), 1-2.
- Strodl, E., Noller, P. (2003). The relationship of adult attachment dimensions to depression and agoraphobia. *Personal Relationships*, 2(10), 171-186.
- Styron, T., Janoff-Bulman, R. (1997). Contributions of early attachment and abuse history to adult attachment, depression, and conflict resolution behaviors. *Child Abuse & Neglect*, 21(10), 1015-1023.
- Šinkariova, L. (2000). *Vyresniųjų Kauno miesto gyventojų depresiškumo ir išeminės širdies ligos bei jos veiksmių sąsajos*. Daktaro disertacija, Kauno Medicinos Universitetas.

- Zech, E., Ree, F., Berenschot, F., Stroebe, M. (2006). Depressive affect among health care seekers: How it is related to attachment style, emotional disclosure, and health complaints. *Psychology, Health & Medicine*, 11(1), 7-19.
- Westen, D., Fraire, M. G. (2001). Children At-Risk for Anxiety: Their Self-Esteem, Somatic Symptoms, and Perceptions of Parental Support. *Psychology: Brain, behavior, & culture*. (3rd ed.) New York: John Wiley & Sons.

THE INFLUENCE OF SELF-ESTEEM ON ADULT ATTACHMENT AND DEPRESSIVENESS INTERACTION

Birutė Balsevičienė, Liuda Šinkariova

Abstract. Background and Purpose. Recently there has been more and more research examining adult attachment. It is important to notice that secure attachment is likely to be some kind of prevention of psychopathology and insecure attachment has increasingly been utilized as a powerful explanatory model for psychopathology. However, recently there is more research on the associations between attachment styles and depression to investigate related potential mediation in order to increase our understanding of the underlying processes involved. The aim of this study was to assess the influence of self-esteem on adult attachment and the interaction of depressiveness. The subjects of the study were 139 men and women (97 (69.8 %) women and 42 (30.2 %) men). The mean age of the subjects was 39.58 ± 10.97 . **Method.** These methods were used for investigation: Multi – Item Measure of Adult Attachment or The Experiences in Close Relationships scale (ECR) (Brennan et al., 1998); Zung depression inventory, (Zung et al., 1965); and The Rosenberg Self-Esteem Scale (Rosenberg, 1965). **Results.** The results of this study showed that most participants are disorganized attached 33.1 %, dismissing type – 26.6 %, and finally, save and preoccupied types – 20.1 %. The results also show that the individuals with the lowest self-esteem are the disordered attached participants. The most depressed are disordered attached and those who have low self-esteem. We have found that self esteem has an influence on depressiveness and attachment bonds. Self esteem explains 34.7 % of depressiveness and attachment connection. **Conclusion.** The results of the study showed that save attached subjects are least depressed and have higher self esteem. Self-esteem of subjects is mediator of attachment and depressiveness connection.

Keywords: adult attachment, depressiveness, self-esteem.

Gauta: 2010 01 05
Priimta: 2010 04 28